

FÖRORD

Överenskommelser som görs inom ramen för en blockpolitik leder lätt till att de olika partiernas ståndpunkter försvinner i en rad kompromisser. Denna typ av uppgörelser är i många fall helt nödvändiga då flera partier delar regeringsmakten. För väljaren som på valdagen i höst ska lägga sin röst på ett parti, och inte en allians, bidrar dock blockpolitiken till att göra partiernas ståndpunkter otydliga. Vi vill därför med denna skrift se bakom kompromisserna och redovisa vad de olika partierna egentligen vill med säkerhets- och försvarspolitiken.

Stefan Ring
Generalsekreterare
Allmänna Försvarsföreningen

Lars Ekeman
Generalsekretare
Folk och Försvar

INNEHÅLL

Bakgrund och syfte	7
Sammanställning	9
Moderata samlingspartiet	15
Folkpartiet	17
Centerpartiet	20
Kristdemokraterna	23
Socialdemokraterna	25
Miljöpartiet	29
Vänsterpartiet	32

BAKGRUND OCH SYFTE

Höstens val kommer att domineras av att två politiska block kämpar om regeringsmakten. Det kommer inte att vara helt enkelt att urskilja de olika partiernas ställning i enskilda politiska sakfrågor. På valdagen väljer vi inte något av de två blocken. Sådana valsedlar finns inte att tillgå. Istället är det ett val mellan olika partier och deras politik som vi ställs inför. Blockpolitiken kommer antagligen att dominera debatten. Det känns därför viktigt att försöka urskilja de enskilda partiernas säkerhets- och försvarspolitik. Visserligen kommer inte något enskilt parti helt kunna dominera den politik som kommer att föras av den regering som väljs i höst. Ändå kommer de skilda uppfattningar som finns mellan de olika partierna i respektive allians att påverka samarbetsklimatet och möjligheterna att fatta beslut. Förståelsen för partiernas ståndpunkt, är därför en naturlig förutsättning, för att förstå en blivande regerings agerande.

Trots de stora förändringar som ägt rum under de senaste åren har säkerhets- och försvarspolitiska frågor hamnat i skymundan i valrörelserna. En utebliven debatt gör det svårt för enskilda medborgare att förstå den stora omställning som sker. Likaså vilka ställningstaganden som de olika partierna intar. Syftet med denna skrift är att öka förståelsen för vilken säkerhets- och försvarspolitik de olika riksdagspartierna går till val på i höst.

Urvalet av de källor som ligger till grund för denna skrift har koncentrerats mot att söka efter respektive partis självständiga ståndpunkter. Partiöverskridande överenskommelser till exempel i form av försvarsberedningens rapporter, regeringens propositioner eller de båda alliansernas partiöverskridande uppgörelser har därför inte använts. Det underlag som utnyttjats består istället av texter som är brett förankrade i respektive parti. Dit hör exempelvis partiprogram (motsv). I vissa fall har också motioner som bedöms ha ett utbrett stöd

i riksdagsgruppen, använts. I presentationer av de olika riksdagspartiernas politik som redovisas, har samma text som återfinns i partiernas underlag så långt som möjligt använts.

Respektive parti har fått granska och lämna synpunkter på den text som berör deras politik.

För att strukturera texten har de olika partiernas ställningstaganden granskats inom ramen för fyra övergripande områden. Under varje rubrik ges exempel på de frågor som använts för att finna de svar som bäst beskriver partiernas förhållningssätt.

1. Synen på säkerhet

Hur definierar partierna begreppet säkerhet? Vilka säkerhetshot anser de vara viktiga att lyfta fram? Vilken uppfattning har de om hur säkerhet skapas?

2. Synen på internationellt engagemang

Vilket internationellt engagemang bör styra svensk säkerhets- och försvarspolitik? Vilka organisationer ska Sverige samarbeta med och på vilket sätt?

3. Synen på Försvarsmaktens roll

Vilken roll spelar Försvarsmakten för att skapa säkerhet? Vilken är Försvarsmaktens styrande uppgift? Vilken typ av personalförsörjning ska användas? På vilken nivå ska försvarsbudgeten ligga på?

4. Synen på försvarsindustrin

Vilka krav ska vara styrande då försvarsmateriel anskaffas? Är det i första hand Försvarsmaktens operativa behov som ska gälla eller ska även en bredare samhällsnytta ha ett inflytande? Ska anskaffning av försvarsmateriel öppnas upp mot att bli en alltmer fri marknad? Finns det ett behov av en statlig strategi för försvarsindustrin?

SAMMANSTÄLLNING

Den förändrade situation som uppstod efter upplösningen av Sovjetunionen visar sig i analysen hos alla partier. Det militära hot, som präglade svensk säkerhetspolitik under många år förekommer inte längre i den politiska analysen. Istället har det militära hotet ersatts av en politisk konsensus kring ett ”vidgat säkerhetsbegrepp”. Den överhängande faran består av icke-militära hot i form av terrorism, attacker mot samhällsviktiga IT-system, organiserad brottslighet och miljöhot.

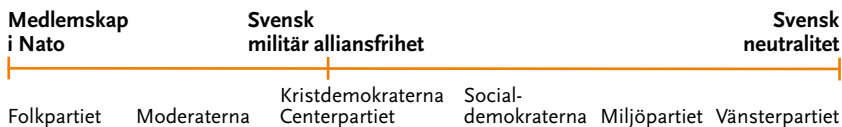
Den går inte heller att se någon större skillnad på beskrivningen av hur ett ”vidgat säkerhetshot” uppstår. Gemensamt är också uppfattningen att Sverige i ökad utsträckning direkt berörs av händelser i världen. Hos flera partier finns det dock en växande oro för utvecklingen i Ryssland och ett ökat fokus på det egna närområdet. Det är bara hos Kristdemokraterna, Socialdemokraterna och Vänsterpartiet som ordet Ryssland inte förekommer.

De stora skillnaderna mellan riksdagspartierna uppträder emellertid då relationen till omvärlden beskrivs. En avgörande skiljelinje går här i första hand i synen på Nato. Medan Folkpartiet förespråkar ett omedelbart medlemskap, menar Moderaterna att ett medlemskap i Nato är positivt för Sverige, men kräver ”ett folkligt stöd och en bred parlamentarisk förankring”. Kristdemokraterna och Centerpartiet kan tänka sig ett nära samarbete, men vill inte att Sverige ska bli medlem. Ett synsätt som påminner om Socialdemokraternas uppfattning. Miljöpartiet avvisar också medlemskap men även allt svenskt deltagande i internationella operationer under ledning av Nato. Vänsterpartiet vill gå ännu längre och vill att Sverige lämnar Partnerskap för Fred (PPF). Något som i princip innebär att allt samarbete med Nato upphör.

Detta förhållningssätt avspeglar sig även i synen på samarbetet med Europeiska Unionen där Miljöpartiet och Vänsterpartiet helt avvisar allt militärt samarbete mellan Sverige och Europeiska unionen. Vänsterpartiet

vill dessutom att Sverige ska lämna Europeiska Unionen. Övriga partier är däremot helt eniga i sin syn på Europeiska Unionens centrala roll för Sverige. Folkpartiet betonar dock att det är Nato som ska stå för den militära komponenten i den europeiska säkerheten.

Något förenklat kan partiernas förhållningssätt till ett militärt samarbete med omvärlden beskrivas på följande sätt:

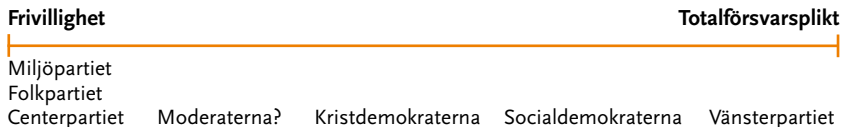

Synen på FN påverkas av förhållandet till Europeiska Unionen. De båda partier som är negativa till Europeiska Unionen lyfter fram FN som Sveriges viktigaste internationella samarbetspartner. Oron för FN:s svårigheter att agera kommer fram då alla partier talar om behovet av en reformering av FN.

Samstämmigheten om Försvarsmaktens roll är också stor på ett övergripande plan. Den militära organisationen ska både kunna försvara Sverige och kunna delta i internationella operationer. Socialdemokraterna skriver att de ”nationella behoven ska utgöra grunden för prioritering och utveckling av förmågor”. En åsikt som mer eller mindre delas av alla andra partier. Otydligast i detta avseende är Kristdemokraterna. Folkpartiet för fram kravet på att en planering av ett försvar av Sverige ska återupptas. Alla är också överens om att förändringen, från ett invasionsförsvar till ett insatsförsvar, är positiv och ska fortsätta. Uppfattningen om att det finns ett behov av en nationell dimension i försvarsplaneringen verkar inte påverka den positiva inställningen till den pågående förändringen av Försvarsmakten.

Det parti som avviker mest är Miljöpartiet som menar att ”det internationella fredsfrämjande arbetet, under FN-mandat ska vara huvuduppgiften för Försvarsmakten”. Miljöpartiet går också längre än något annat parti då de på sikt helt vill avskaffa det militära försvaret och ersätta det med ett ”ickevåldsförsvar”.

Den lösning som ska gälla för personalförsörjningen skiljer sig mellan partierna. Alla inom den borgerliga alliansen utom Kristdemokraterna är för den lösning som nu valts. Även Miljöpartiet anser att värnplikten inte längre är en bra lösning. Både Socialdemokraterna och Vänsterpartiet vill däremot ha kvar värnpliktssystemet i en eller annan form. Moderaternas förhållnings-sätt är däremot mer otydligt. Partiet vill att personalför-sörjningen ska utvecklas, men anger inte på vilket sätt.

Vad avser försvarsbudgeten är endast Folkpartiet berett att diskutera en höjning. Övriga borgerliga partier redovisar inte några åsikter i sina underlag. Den nuvarande partiöverenskommelsen inom regeringen innebär att försvarsanslaget ska ligga kvar på nuvarande nivå. Hos oppositionspartierna finns en inriktning att sänka budgeten med 2 miljarder kronor. Miljöpartiet skulle vilja göra ännu större sänkningar, men har inordnat sig i den överenskommelse som skett i den röd-gröna alliansen.

Vad gäller försvarsindustrin går det att urskilja två olika perspektiv. Folkpartiet och Miljöpartiet betonar att det är Försvarsmaktens behov som ska vara styrande och att anskaffning ska ske där bäst operativ effekt kan fås på billigaste sätt. Försvarsindustrin ska med andra ord klara sig själv på en konkurren utsatt marknad. Även hos Moderaterna återfinns inställningen att det är effekten på Försvarsmaktens operativa förmåga som ska vara ledstjärnan vid materielanskaffning. Det framgår dock inte helt klart om Moderaterna vill konkurren utsätta försvarsindustrin på samma sätt som Folkpartiet och Miljöpartiet.

Övriga partier betonar försvarsindustrins viktiga roll för det svenska näringslivet. I denna tolkning har med andra ord försvarsindustrin en bredare uppgift än att bara leverera försvarsmateriel till Försvarsmakten. Istället är det en fråga om arbetstillfällena och utvecklingen av teknologisk kompetens i Sverige. Socialdemokraterna är inte negativa till att försvarsindustrin utsätts för konkurrens, men litar inte på att marknadskrafterna kan hantera denna industrisektor. Centerpartiet vill ha en försvarsmaterielstrategi.

Försvarsmaktens behov styrande

Samhällets behov styrande

Folkpartiet
Miljöpartiet

Moderaterna

Kristdemokraterna
Centerpartiet

Socialdemokraterna

Vänsterpartiet

Avslutning

Det finns en stor samstämmighet mellan riksdagspartierna om vilka hot som påverkar svensk säkerhet. Ett vidgat säkerhetsbegrepp har fått ett stort genomslag. Däremot saknas en analys av begreppet säkerhet hos alla partier. En definition av detta begrepp, som skulle öka förståelsen för det vidgade säkerhetsbegreppet, lyser med sin frånvaro.

Inom andra områden finns det stora skillnader. Synen på det internationella engagemanget har en stor spridning från Folkpartiets positiva syn på Nato till Vänsterpartiet som vill lämna allt internationellt samarbete utom det som sker inom FN:s ram. Generellt sett har EU en stark position bland en majoritet av partierna. FN:s roll är dock starkare bland oppositionspartierna. Inget parti vill dock isolera Sverige från omvärlden. Det är snarare samarbetsformerna inom ett internationellt deltagande som skiljer sig åt, än ett val mellan ett internationellt engagemang och en svensk isolationism.

Förändringarna av Försvarsmakten uppfattas som nödvändiga och positiva av alla partier. Övergången från ett invasionsförsvar till ett insatsförsvar har därför ett brett parlamentariskt stöd. Inom ramen för denna inriktning finns det en i huvudsak enad bild av att det

militära försvaret ska kunna hantera såväl internationella fredsfrämjande operationer, som ett hot direkt mot Sverige. Det enda parti som har en avvikande uppfattning är Miljöpartiet som främst vill prioritera internationella insatser. Miljöpartiet är också det enda parti som tydligt anger att man på sikt vill avveckla det militära försvaret. Det finns inte heller någon stark vilja att öka försvarsanslagen. Det är enbart Folkpartiet som är beredd att diskutera en höjning.

I synen på svensk försvarsindustri står Folkpartiet och Miljöpartiet varandra rätt nära. De menar att upphandlingen av försvarsmateriel ska ske på en konkurrensutsatt, internationell marknad. Det är enbart priset och den operativa effekten som ska vara styrande vid inköp. En eventuell samhällsnytta ska inte påverka beslutet. Denna uppfattning delas inte av alla partier. De vill istället väga in den påverkan som en upphandling kan ha på den svenska arbetsmarknaden.

Till sist, den politik som de enskilda riksdagspartierna står för och som är underlag för denna skrift, kommer inte i alla avseenden att genomföras efter valet i höst. Istället kommer den förda regeringspolitiken att domineras av de överenskommelser som gjorts inom den borgerliga eller den röd-gröna alliansen. Den borgerliga alliansens överenskommelser framgår bland annat av försvarspropositionen Ett användbart försvar (2008-2009:140, 2009-03-19), i budgetpropositionen för 2010 (2009/10:1, 2009-09-21) och i den ekonomiska vårpropositionen för 2010 (2009/2010:100, 2010-04-15). Den röd-gröna alliansens överenskommelser återfinns bland annat i ”En rättvis värld är möjlig - Rödgrön plattform för Sveriges säkerhets- och försvarspolitik” (2010-01-18).

MODERATA SAMLINGSPARTIET

Synen på säkerhet

Dagens hot är mångsidiga och komplexa och definieras inom ramen för ett vidgat säkerhetsbegrepp. Dessa hot omfattar även icke-militära hot såsom terrorism, spridning av massförstörelsevapen, hot mot samhällsviktiga IT-system, systemhotande brottslighet och miljökatastrofer. Något militärt angreppshot föreligger inte idag.

Den ständigt pågående globaliseringen och utvecklingen av informationsteknologin ökar risken för att konflikter i avlägsna områden får negativa effekter på den säkerhetspolitiska situationen i Sverige och Europa.

Samtidigt ökar den strategiska betydelsen av Östersjön och Barentsregionen vilket kan medföra ökade risker för kriser och militära incidenter i Sveriges närområde.

Synen på internationellt engagemang

Det råder inget motsatsförhållande mellan förmågan att agera i Sverige eller förmågan att agera internationellt. Det finns en nära koppling mellan säkerhet, stabilitet och förutsättningar för utveckling. Samarbetet mellan militära insatser och biståndsinsatser bör öka.

EU är den centrala plattformen för svensk utrikes- och säkerhetspolitik. Sverige ska tillhöra kärnan i EU. Sveriges roll i den europeiska försvars- och säkerhetspolitiken (ESFP) ska fördjupas.

FN spelar en central roll i det internationella politiska systemet, men för att kunna fungera på ett bra sätt behöver FN reformeras. Vid användning av våld vid konflikthantering bör en intervention föregås av ett beslut i FN:s säkerhetsråd.

Ett svenskt medlemskap i Nato skulle förbättra vårt säkerhetspolitiska inflytande liksom vår säkerhet. Ett medlemskap kräver ett folkligt stöd och en bred parlamentarisk förankring.

Närområdet är en viktig bas för Sveriges internationella

agerande. Det nordisk-baltiska samarbetet är en styrka som i alla lägen ska värnas. Det nordiska samarbetet ska fördjupas ytterligare inom sjö- och luftövervakning. Det finns få begränsningar för hur långt det nordiska samarbetet kan utvecklas. En viktig förutsättning är att Sverige fortsatt bestämmer formerna för den egna insatsen.

Synen på Försvarsmakten

Försvarsmaktens viktigaste uppgift är att försvara Sverige, men det nationella försvaret börjar utanför Sveriges gränser. Det finns inga motsatsförhållanden mellan fredsfrämjande insatser och förmågan att försvara Sverige. Det är samtidigt viktigt att Sverige har en god militär förmåga att hävda sin territoriella integritet.

Omställningen från ett invasionsförsvar till ett insatsförsvar ska fortsätta. Operativ effekt är ledstjärnan i omställningsarbetet. Ett modernt insatsförsvar ska vara anpassningsbart och snabbt kunna sättas in där det behövs. Detta kräver välutbildade förband med hög beredskap. Försvarsmaktens insatsförband ska med kort varsel kunna verka i Sverige, i vårt närområde och globalt.

Synen på försvarsindustrin

Försvarsmaktens operativa behov ska styra materiel- och personalförsörjningen. Operativ effekt är ledstjärnan i omställningsarbetet av Försvarsmakten.

FOLKPARTIET

Synen på säkerhet

Sverige är en integrerad del av Europa och ett av världens mest globaliserade länder. Vår säkerhet är beroende av våra grannars, samt av säkerheten inom hela det euro-atlantiska området.

Hoten mot Sverige och våra medborgare måste mötas allt längre från våra gränser.

Terrorism är ett av de största hoten mot mänskligheten. Massförestörelsevapen i händerna på en terrororganisation kan skapa oöverskådlig förstörelse och död. Detta hot, liksom regionala konflikter och globala epidemier, måste hanteras som en del av ett vidare säkerhetsbegrepp.

Ryssland framstår alltmer som en auktoritär stat med nationalistiska, territoriellt expansiva och statskapitalistiska förtecken. Rysslands framtid är inte ödesbestämd, men den ökande osäkerheten om landets roll i det framtida Europa kräver att vi nu ser om vårt försvar.

Ett krig mellan världens stormakter är inte aktuellt under överskådlig tid.

Synen på internationellt engagemang

Neutralitet är inte längre en säkerhetspolitisk option. Alliansfriheten måste successivt ersättas av en solidarisk säkerhet. Det finns inte någon motsättning mellan internationella insatser och nationell säkerhet.

EU ska inte ha ett eget separat försvar med egen armé. Nato är den naturliga försvarsalliansen i Europa. EU:s militära och civila krishanteringskapacitet ska utvecklas och förstärkas. Sverige ska delta aktivt exempelvis genom EU:s snabbinsatsstyrka. Sverige ska stå fast vid sitt åtagande att vara ledande nation för en av EU:s snabbinsatsstyrkor.

Folkpartiet vill att Sverige blir medlem i Nato. Även om ett medlemskap inte är aktuellt denna mandatperiod ska Sverige fördjupa sitt samarbete och sin solidaritet med Natoländerna. För att åstadkomma detta

föreslår Folkpartiet att Sverige de närmaste åren deltar i Nato Response Force (NFR), bidrar med egna stridsflygplan till Natos luftövervakning i Baltikum och förstärker bidraget till ISAF i Afghanistan.

FN:s säkerhetsråd behöver reformeras.

Synen på Försvarsmakten

Utan att överge vårt fredsfrämjande engagemang måste vi fundera över hur vi ska kunna möta en förändrad hotbild i vår del av världen. Försvarsmakten ska ges i uppdrag att konkret planera för hur tillgängliga resurser ska användas vid incidenter eller rena konflikter som involverar militära resurser i vårt närområde. Utan medlemskap i Nato måste förmågebredden i det svenska försvaret bibehållas.

Folkpartiet vill ha ett bättre och mer effektivt försvar för att möta dagens hot. Planering för försvar av Sverige ska återupptas. Både den tekniska utvecklingen och de ökade kraven på tillgängliga, militära förband talar för att massarméernas tid nu är förbi. Osäkerheten om den framtida utvecklingen talar ändå för att det finns ett behov av att bevara förmågan i Försvarsmakten för att kunna leda och genomföra strid i lägst brigadstorlek.

Det var ett misstag att ta bort alla militära förband från Gotland. Militär kapacitet i form av luftvärn och markstridsförband bör åter utgångsgrupperas på ön.

För att förbättra möjligheterna för en nationell försvarsplanering och ett decentraliserat civil-militärt samarbete ska de regionala staberna återinföras.

Värnplikten ska avskaffas i fredstid. Minst fyra femtedelar av insatsförbanden ska bestå av reservister. Att hota med frihetsberövning för att tvinga unga män till tjänstgöring är inte acceptabelt, när det stora problemet är att vi inte kan bereda plats för alla som vill och kan genomföra militär utbildning. Plikten har lett till en skev könsfördelning och en ansvarslös personalhantering.

För att bevara Försvarsmaktens förmåga kan det vara nödvändigt att höja försvarsanslaget.

Synen på Försvarsindustrin

De starka särintressen som gör sig gällande inom försvarsmaterielområdet, kopplingarna till internationellt samarbete och de stora belopp det är fråga om gör att regering och riksdag bör stärka sitt inflytande över materielförsörjningen. Sverige ska verka för en ökad konkurrensutsättning när det gäller upphandling av försvarsmateriel inom EU. Anskaffningen ska präglas av affärsmässighet; pris och kvalitet ska avgöra vem som får leverera. Som en liten beställare men relativt stor exportör har Sverige allt att vinna på att marknaden för försvarsmateriel blir en del av EU:s inre marknad. Därför bör Sverige kraftfullt trycka på för att den av EU-kommissionen initierade avregleringen verkligen genomförs.

Det är Försvarsmaktens operativa behov som ska avgöra vilken försvarsmateriel som anskaffas.

CENTERPARTIET

Synen på säkerhet

De säkerhetspolitiska utmaningarna består av både traditionellt militära hot och nya sorters hot som vi måste kunna hantera. Miljöhot och klimatförändringar ska dock ges större vikt i det vidgade säkerhetsbegreppet. De nya hoten handlar om utmaningar som klimatförändringar, terrorangrepp, energirelaterade konflikter och sviktande stater. Mycket talar för att miljöhot och klimatförändringar kommer att bli några av framtidens främsta konfliktorsaker.

Vår säkerhet är beroende av säkra och stabila länder, främst i vår geografiska närhet, men även längre bort. Hoten är allt oftare gränsöverskridande och Sveriges säkerhet är därmed kopplad till utvecklingen i omvärlden. Vi måste samarbeta med andra länder och organisationer för att möta dessa hot, och för att bidra till fred och säkerhet i världen.

Under överskådlig framtid ser vi inga militära invasioner mot Sverige, men militära incidenter i vårt närområde kan inte uteslutas.

Vi ser med viss oro på utvecklingen i Ryssland. Demokratiseringen har avstannat. Oberoende media har fått allt sämre arbetsförhållanden. Kriget mot Georgien sommaren 2008 visar att tröskeln för att använda militära medel har sänkts.

Synen på internationellt engagemang

Sveriges säkerhet stärks i samarbete med andra. Vi stärker säkerheten tillsammans med våra nordiska grannar, inom ramen för samarbetet med FN, OSSE, Europarådet och Nato, men framförallt genom samarbetet med EU. Centerpartiet vill fördubbla de svenska bidragen till internationella insatser, jämfört med mandatperioden 2002-2006.

EU intar en unik position i svensk utrikespolitik. Centerpartiet driver på för att EU ska bli en global aktör och ledare i frågor som rör mänskliga rättigheter, demo-

kratisk utveckling, konfliktlösning och hållbar fred och frihet. Det är genom EU som Sverige har störst möjligheter att påverka omvärlden. För att få mesta möjliga inflytande ska Sverige tillhöra kärnan i EU:s utrikes- och säkerhetspolitik.

Den transatlantiska länken är viktig för Europas säkerhet. Samarbetet mellan EU och USA bör därför stärkas.

Nato är de västliga demokratiernas militära samlingsorganisation. Nato har under lång tid stärkt vår europeiska säkerhet. Sverige samarbetar med Nato främst genom Partnerskap för Fred, Pff. Centerpartiet anser att samarbetet med Nato ska fortsätta att fördjupas.

FN:s säkerhetsråd måste reformeras för att ge organisationen en ökad legitimitet. De insatser som Sverige bidrar till ska vara i enlighet med FN-stadgans principer. Allra helst ska en säkerhetsrådsresolution ligga till grund för insatsen. Centerpartiet vill fördjupa det nordiska försvars- och säkerhetspolitiska samarbetet. Centerpartiet anser att Sverige ska vara berett att ställa upp och försvara våra nordiska grannar.

EU:s Lissabonfördrag slår fast att medlemsländerna har ett ansvar för att komma till varandras hjälp vid terrorangrepp, militära angrepp och andra katastrofer. För Centerpartiet är det naturligt att vilja hjälpa våra grannar och europeiska vänner.

Sveriges säkerhetspolitiska linje har samtidigt fungerat väl. Centerpartiet anser att kärnan, den militära alliansfriheten, bör ligga fast. Den säkerhetspolitiska linjen bör ha en så bred politisk förankring som möjligt. Ett medlemskap i Nato är därför inte aktuellt.

Synen på Försvarsmakten

De nya hoten möts inte med militära medel. Det handlar istället om att bidra till hållbar ekonomisk utveckling i alla delar av världen och att arbeta för demokratis fortsatta utbredning.

Sveriges försvar ska kunna användas här hemma, i vårt närområde och internationellt. Både förmågan att försvara svenskt territorium och att delta i internatio-

nella insatser ska stärkas. Det är inte motsatta intressen. Genom att stärka den ena delen stärks ofta den andra.

Omställningen från ett invasionsförsvar till ett flexibelt och rörligt insatsförsvar måste fortsätta. Sverige måste ha kapacitet att möta alla sorters utmaningar vi kan ställas inför.

Centerpartiets inriktning är att tjänstgöringsplikten endast bör tillämpas när försvarsberedskapen kräver det. Vid rekrytering till Försvarsmakten i fred ska därför frivillighet råda. Samtidigt är det viktigt att behålla den folkliga förankringen av försvaret. Detta kan ske genom att människor som verkligen vill vara en del av försvaret utbildas, istället för att tvinga människor. En annan viktig del i den folkliga förankringen är Hemvärnet.

Synen på försvarsindustrin

Försvarsindustrin är en viktig näringsgren i Sverige. Den ger många sysselsättning och ger upphov till s.k. spin-off effekter. Sverige får också viktigt säkerhetspolitiskt inflytande genom att ha en i landet verkande försvarsindustri.

Centerpartiet vill ta fram en strategi som tydliggör synen på försvarsindustrins roll framöver.

KRISTDEMOKRATERNA

Synen på säkerhet

Dagens säkerhetshot är av mer varierande art och ofta mer diffusa än under kalla krigets dagar. Antalet väpnade konflikter har minskat, liksom antalet dödsfall i krig. Inbördeskrig, terroristdåd och naturkatastrofer utgör i dag större säkerhetshot än traditionella, storskaliga konflikter.

Spridning av såväl massförstörelsevapen som små och lätta vapen utgör stora och ökande problem som måste tas på största allvar. Det blir alltmer uppenbart att enskilda länder inte ensamma kan hantera dessa nya säkerhetshot. Nya typer av hot leder till ett vidgat säkerhetsbegrepp.

På senare år har principen om ”mänsklig säkerhet” (human security) vunnit internationellt erkännande. Det innebär att människors säkerhet och trygghet väger tyngre än statssuveränitet. Denna princip är den kanske allra viktigaste säkerhetspolitiska principen, och den bör därmed spela en central roll i såväl Sveriges som EU:s, FN:s och Nato:s ageranden.

Den stora principiella säkerhets- och försvarspolitiska skillnaden i dag, jämfört med tidigare, är att de hot som kan drabba ett land och dess folk, sannolikt kommer att äga rum i fredstid. Detta gäller allt från naturkatastrofer till terrorism. Hoten sträcker sig från den hårda kärnan av traditionella hot till dem som följer av det moderna samhällets sårbarhet.

Synen på internationellt engagemang

Ett Europa med stark identitet och handlingskraft kan fungera mycket väl i samklang med starka och självständiga medlemsstater. Nationalstaterna med sina regioner och kommuner ska även fortsättningsvis vara viktiga aktörer på den internationella arenan. De konstituerar också oersättliga delar av många internationella organisationer som exempelvis FN. En utveckling av nationalstaternas självbild är dock nödvändig. Stater bör inte längre

enbart se sig som individuella aktörer utan sträva efter mer samarbete och agera som delar av en större helhet. Ett sådant samarbete bidrar till att öka tryggheten och friheten för enskilda medborgare i medlemsländerna.

EU:s utrikespolitik får inte begränsas till den närmaste omvärlden. Genom EU kan och ska dess 27 medlemsländer vara en stark och principfast global aktör. EU:s säkerhetspolitik bör utvecklas i nära samarbete med Nato, så att duplicering och överlappning undviks och att synergieffekterna därigenom kan bidra till en säkrare värld. EU:s egen krishanteringsförmåga har också mycket att lära av Nato. Medlemskap i Nato är inte aktuellt.

Kristdemokraterna har sedan tidigare tagit ställning för att Sverige inte kan stå neutralt om våra grannländer anfalls.

Synen på Försvarsmakten

Försvarsmaktens huvuduppgift är att värna människors liv och frihet. Svensk säkerhet kommer i allt högre grad att byggas utanför Sveriges gränser. Sverige ska därför öka sitt deltagande i internationella insatser. Försvarsmakten ska också kunna verka krigsavhållande vid säkerhetspolitiska kriser i närområdet.

Alla svenska medborgare ska omfattas av en totalförsvarsplikt. Därigenom förankras det svenska försvaret hos det svenska folket och personalförsörjningen tryggas på ett kostnadseffektivt sätt.

Synen på försvarsindustrin

Som en följd av försvarets uppgifter krävs en försvarsmateriell kompetens inom landet, vilket förutsätter en inhemsk försvarsindustri.

I tillämpningen av de nya principerna om anskaffning av försvarsmateriel bör det anläggas ett brett perspektiv. Priskalkylen ska väga in den samhällsekonomiska effekten i form av skatter och bidrag, vinst eller förlust av teknologisk kompetens. Möjligheter till spridningseffekter till det civila näringslivet samt konsekvenser för Sveriges säkerhetspolitiska situation ska också beaktas.

SOCIAL- DEMOKRATERNA

Synen på säkerhet

Världen krymper. Globaliseringen föder hopp och framtidstro, men också oro. Bland människor i vårt land är det kanske inte i första hand militära hot som skrämmer, utan andra faror som internationell kriminalitet, pandemier, terrorism, naturkatastrofer och miljöförstöring. Förändringarna i vår nära omvärld har varit omvälvande de senaste decennierna. Det kalla krigets slut har inneburit att några av de allvarligaste hoten mot vår säkerhet har försvunnit. Utvidgningen av EU har bidragit både till ökad säkerhet och ökat välstånd. Ändå kan vi aldrig helt bortse från rent militära hot mot Sverige. Vi måste alltid ha en god beredskap också för detta. Sverige har genom åren visat att det går att kombinera ett aktivt ansvarstagande för både vår och andras säkerhet genom att vara militärt alliansfria. Militär alliansfrihet betyder inte passivitet. Sverige är förpliktigt att värna om internationell fred och säkerhet. Det kräver en aktiv svensk utrikes- och säkerhetspolitik.

Synen på internationellt engagemang

Internationell säkerhet ska vila på ett samarbete och ett starkt globalt regelverk under FN:s ledning. Det är viktigt för Sverige att FN fungerar väl. Detta kräver ett i grunden reformerat och starkare FN. Sverige ska höja och skärpa sin profil i FN. Sverige ska vara folkrättens modigaste försvarare och vi vill se ett ökat engagemang för FN. FN behöver aktiva verktyg för att förhindra en konflikt, etnisk rensning eller stoppa folkmord. FN:s norm om ansvar att skydda ska utvecklas.

För alla fredsbevarande operationer som Sverige deltar i ska det finnas ett tydligt folkrättsligt mandat. Ett mandat givet av FN:s säkerhetsråd ska alltid eftersträvas.

Det krävs en svensk offensiv mot massförstörelsevapen och för nedrustning. Vi har därför tagit fram ett tolv-

punktsprogram för nedrustning och icke-spridning. Massförstörelsevapen utgör ett av de största hoten mot internationell säkerhet. Vi vill återföra Sverige till en tät position i nedrustningsfrågorna. Sverige ska vara en föregångare genom en restriktiv lagstiftning såväl av export som av import av vapen.

EU ska vara en stark global aktör för utveckling, rättvisare handel och försvarare av fred och demokrati. Vi vill öka EU:s förmåga i det globala samarbetet så att unionen ska kunna vara en progressiv och säkerhetskäpande kraft. EU har utvecklats till en stor global aktör och bör samarbeta och stödja FN. EU har många verktyg för att främja fred och utveckling, bland annat handel, diplomati och bistånd. Det är positivt att EU:s krishanteringsförmåga utvecklas och ställs till FN:s förfogande.

Sverige ska fortsätta det aktiva engagemanget och deltagandet i internationella insatser inom ramen för FN, EU, Nato och OSSE.

Den svenska militära alliansfriheten har tjänat och tjänar oss väl. Vi har genom åren kunnat visa att det går att kombinera ett aktivt ansvarstagande för både vår egen och andras säkerhet med att vara militärt alliansfria. Militär alliansfrihet betyder inte passivitet. Den säkerhetspolitiska linjen från 2002 gäller.

Sveriges samarbete med Nato har blivit möjligt eftersom organisationen har förändrats sedan det kalla kriget. Nato är en central aktör för europeisk säkerhet och internationell krishantering. Vårt samarbete med Nato i fredsbevarande, FN-mandaterade insatser, är viktigt. Sverige ska däremot inte delta i militära operationer som enbart har sin grund i Natostadgans artikel 5 om ömsesidiga försvarsgarantier.

Ett ökat nordiskt samarbete är både viktigt och efterfrågat. Socialdemokraterna ställer sig bakom försvarsberedningens förslag om en utvidgad solidaritetsförklaring som omfattar hela Norden. Ett ökat nordiskt samarbete på försvarsområdet för effektiviserad resursanvändning och ökad effekt är positivt så länge det inte hotar den nationella beslutanderätten avseende den operativa förmågan.

Sveriges militära alliansfrihet får inte påverkas.

För oss socialdemokrater vilar en modern svensk säkerhetspolitik på fem pelare:

- ett militärt alliansfritt Sverige.
- ett ökat samarbete i Norden.
- en aktiv Östersjöpolitik.
- ett stärkt Europasamarbete.
- ett starkt Förenta Nationerna.

Synen på Försvarsmakten

Ett trovärdigt försvar är ett viktigt säkerhetspolitiskt instrument. Det verkar avskräckande genom att visa för omvärlden att Sverige är berett att själv försvara sin nationella integritet och sitt självbestämmande. Ett trovärdigt försvar utgör grunden för en trovärdig militär alliansfrihet. Försvaret ska kunna utvecklas för att möta framtida hot, såväl traditionella hot som helt nya. Flexibilitet och utvecklingsförmåga måste därför utgöra en integrerad del av det framtida försvaret.

De nationella behoven ska utgöra grunden för prioritering och utveckling av förmågor. Dessa förmågor ska sedan, utifrån behov och möjlighet, kunna nyttjas internationellt. För internationell tjänst prioriteras markförband. Flygvapen, marin och hemvärn med nationella skyddsstyrkor utgör de omedelbart gripbara resurserna. De är grunden för svensk nationell incidentberedskap i fred.

De förband som utbildas ska vara tillgängliga för de typer av insatser som kan bli aktuella i en nära framtid, nationellt och internationellt. Alla förbandstyper behöver dock inte vara optimerade för internationell tjänstgöring. Det innebär att för de förmågor som inte är omedelbart efterfrågade nationellt och internationellt, men ändå är potentiellt användbara, går det att överväga att bibehålla endast en grundläggande kunskap inom Försvarsmakten, eventuellt i ett nordiskt samarbete.

Sveriges försvar är och ska vara, allas ansvar. Den folkliga förankringen utgör därför en viktig komponent för det militära försvaret. Värnplikten utgör en central del i försvarets folkliga förankring. Personalförsörjningssystemet

ska bygga på en könsneutral mönstringsplikt som följs av en kortare värnpliktsutbildning om cirka tre månader. Därefter sker antagning och fortsatt utbildning, på frivillig grund, under cirka nio månader, för de som anses lämpade att tjänstgöra i insatsförband.

Synen på försvarsindustrin

Materieförsörjningen till det svenska försvaret måste fortsätta att reformeras. Det är viktigt att materiel- och logistikförsörjningen sker så effektivt och rationellt som möjligt. Materiel- och logistikförsörjningen, samt forsknings- och teknologiutveckling, är medel för att uppnå målet: en användbar och effektiv insatsorganisation. Sverige värnar den inhemska försvarsindustrin. Vi vill understryka den roll som forskning och utveckling inom försvarsindustrin har för att, utöver att bidra till teknik- och materielutveckling, generera kunskap om teknik och framtida hot.

Den svenska försvarsindustrin måste ses i ljuset av dess säkerhetspolitiska roll. Tillgången till materiel måste säkras inte bara för dagens behov utan också för en försämrad omvärldssituation. En försvarsindustri baserad i Sverige innebär tillgång till egen produktionskapacitet och kompetens. Dessutom innebär förmågan att exportera försvarsmateriel bättre förutsättningar att importera nödvändig materiel.

Samtidigt finns det fördelar med en utveckling mot en mer konkurrensutsatt marknad, men vi varnar för en alltför stark tilltro till marknadskrafterna inom detta område. Försvarsmaterielsektorn är i dag och under överskådlig framtid, inte en marknad liknande den för vanliga konsumtionsprodukter.

MILJÖPARTIET

Synen på säkerhet

Den säkerhetspolitiska situationen har förändrats radikalt i världen. Hoten är idag ofta av annat slag än rent militära. Orsaken till konflikter och krig är ofta maktpolitiska intressen och kamp om strategiska naturresurser som olja och vatten. Grogrunden för väpnade konflikter utgörs ofta av extrem fattigdom, utanförskap, sinande naturresurser, miljöförstöring och brist på demokrati.

Hoten mot det svenska samhället kan inte mötas med militära medel utan måste motverkas på en lång rad andra sätt. Bland de viktigaste hoten finns terrorism, miljöhot, klimatförändringar, narkotika och drogrelaterad brottslighet, ekonomisk brottslighet, allvarligare dataintrång och sabotage m.m. Dessa hot ter sig idag betydligt mer konkreta än de traditionella militära hoten från andra stater mot Sverige.

Hoten mot Sverige och våra grannländer är svåra att förutsäga och de är gränslösa och komplexa. Ett enskilt väpnat angrepp mot Sverige är fortsatt osannolikt under överskådlig framtid. En konflikt mellan Ryssland och en före detta sovjetrepublik kan inte helt uteslutas och där kan Sverige indirekt beröras och utsättas för påtryckningar, även av militär art.

Synen på internationellt engagemang

Internationell säkerhet ska vila på samarbete och ett starkt globalt regelverk under FN:s ledning. FN är en central aktör som garant för internationell fred och säkerhet. Det ligger i Sveriges intresse att stärka FN både organisatoriskt och som aktör i internationell kris- och konflikthantering. Sverige ska skicka fler truppbidrag till fredsfrämjande verksamhet i FN:s regi.

Sverige ska därför inte delta i internationella insatser utan ett tydligt mandat från FN och beslut av Sveriges riksdag. Det ska inte finnas någon militär samordning av svensk militär med EU, andra försvarsallianser eller enskilda länder annat än under FN:s ledning. Det går ändå

inte att utesluta att Sverige även i framtiden kan delta i EU:s snabbinsatsstyrkor. Sverige ska inte ta huvudansvaret för att leda Nordic Battle Group 2011.

Sverige ska agera tillsammans med solidaritetsrörelsen och med världens fattiga. Detta innebär att Sverige inte kan underordna sig EU:s utrikespolitik. Sverige ska agera för och förespråka global solidaritet och en rättvis världsordning. Detta ska göras utan bindningar till europeiska eller andra stormakters intressen.

En av de viktigaste fredsforebyggande åtgärderna som Sverige bör engagera sig i är arbetet med att minska klimatförändringarna. Den globala uppvärmningens konsekvenser är en säkerhetspolitisk faktor som kommer att spela en allt viktigare roll.

Sverige ska förbli militärt alliansfritt och ska inte ansöka om medlemskap i Nato eller delta i internationella operationer under ledning av Nato.

Synen på Försvarsmakten

Den främsta uppgiften för Försvarsmakten är att medverka i internationella fredsfrämjande insatser samt att bistå samhället vid svåra påfrestningar. Det internationella fredsfrämjande arbetet, under FN-mandat, ska vara huvuduppgiften för Försvarsmakten. Den svenska Försvarsmakten ska omvandlas från ett invasionsförsvar till ett fredsfrämjande insatsförsvar. Sverige har enligt FN stadgans principer ett ansvar för att främja internationell fred och säkerhet. Militära förmågor som är utformade enbart för insatser på egna territoriet är obsoleta. Det militära försvaret ska organiseras så att det kan vara användbart för att förhindra folkmord och skilja stridande parter åt.

Rationaliseringsprocessen mot ett fredsfrämjande insatsförsvar måste därför fortsätta. För att lyckas med detta krävs fortsatt omfattande omstrukturering både inom förbandsverksamheten och inom materieförsörjningen. Försvarsmakten ska samtidigt upprätthålla viss grundläggande militär kompetens om det säkerhetspolitiska läget åter skulle försämrats och militära hot riktas mot Sverige.

Det är inte längre möjligt att upprätthålla illusionen

av den allmänna värnplikten när en allt mindre del av männen inte längre gör militärtjänst. Ledstjärnan bör vara frivillighet på väg mot en avskaffad pliktlag. Den allmänna värnplikten bör ersättas av en frivillig värntjänst för såväl kvinnor som män. Systemet bör i första hand dimensioneras utifrån behovet i de internationella insatserna.

Sverige ska gå före på nedrustningens väg och minska våra militärutgifter. Militärens uppgift ska vara att delta i internationell krishantering, på FN-mandat, för att möjliggöra humanitär nödhjälp i konfliktområden och skilja stridande parter för att möjliggöra fred. Det militära försvaret ska på sikt ställas om till ett ickevåldsförsvaret, som både kan göra insatser mot icke-militära hot, hantera konflikter och föra ickevåldskamp vid ett eventuellt angrepp. På sikt ska det militära försvaret helt avskaffas.

Kostnaderna för förbandsverksamheten kan reduceras med 25 procent eller 5 miljarder kronor från drygt 20 till drygt 15 miljarder kronor inom loppet av 5–7 år.

Synen på försvarsindustrin

Det är inte rimligt att Sverige upprätthåller en överdimensionerad militär verksamhet bara för att kunna förse en del av vår försvarsindustri med order. Det är alltid fel när man diskuterar försvarspolitik som om det viktigaste vore näringspolitik eller en arbetsmarknadsåtgärd. Det viktigaste är att få ut mest operativ effekt av Försvarsmakten. När materiel anskaffas ska det ske på den europeiska marknaden. Den svenska försvarsindustrin måste i fortsättningen klara sig helt på egna meriter på kontrakt de kan ta hem, hos både det svenska försvaret och genom export till godkända utländska försvarsmakter. Sysselsättning, exportintäkter eller regionalpolitiska hänsyn utgör inte något motiv för krigsmaterielexport från Sverige. Det är enbart försvarspolitiska behov att bevara viss utvecklings- eller produktionskapacitet i Sverige som kan motivera vapenexport.

Stora och dyra materielprojekt som uppgraderingen av JAS 39 Gripen och en ny ubåt ska inte fullföljas.

VÄNSTERPARTIET

Syner på säkerhet

Vi lever i en värld med växande klyftor inom och mellan länder, växande motsättningar, kriser, miljöförstöring, konflikter och krig. I enlighet med det kapitalistiska systemets logik sker en systematisk utplundring av länder och våldsamma övergrepp på folk. De rika industriländerna använder medvetet militära och ekonomiska hot för att driva igenom en nyliberal globalisering som passiviserar och marginaliserar stora folkgrupper, såväl i den rika, industrialiserade världen som i hela den underordnade, fattigdomspräglade före detta koloniserade världen. Klyftorna vidgas, både inom länder och mellan rika och fattiga länder. Naturresurser plundras och miljö förstörs. Krig och förtryck medför ofattbara lidanden. Grundorsakerna till att väpnade konflikter bryter ut är ofta brist på naturresurser, fattigdom, sociala motsättningar och tillgänglighet till lätta vapen.

Dagens hotbilder är gränsöverskridande och civila såsom organiserad brottslighet, miljökatastrofer och längre elavbrott. Det moderna samhällets öppenhet och teknikberoende gör oss sårbara. Det militära hotet mot Sverige är under en överskådlig tid mycket begränsat.

Syner på internationellt engagemang

Den internationella solidariteten är en bärande princip för vänsterns politik. Imperialistiskt förtryck och ekonomisk utsugning skall bekämpas. Sverige skall föra en självständig utrikespolitik där demokrati, respekt för folkrätten och de mänskliga rättigheterna, hållbar utveckling, kvinnors frigörelse och internationell solidaritet är vägledande. En förutsättning är att Sverige vågar utmana USA, EU och det internationella kapitalets maktanspråk. Istället för att satsa på militära insatser ska internationell säkerhetspolitik inriktas mot att förebygga kriser samt för återuppbyggnad av utsatta områden. FN är en viktig organisation för fred, avspänning och

nedrustning. FN ska dock inte utnyttjas till försvar av de kapitalistiska staternas intressen och för att legitimera anfallskrig. För att försvara ett internationellt rättssamhälle behövs FN mer än någonsin. Alla beslut om militärt våld som en sista utväg för att skydda freden och de mänskliga rättigheterna måste fattas av FN. FN måste demokratiseras för att kunna spela en central roll. FN:s generalförsamling måste till exempel stärkas på bekostnad av säkerhetsrådet. Sverige ska enbart delta i internationella operationer som sker på FN:s uppdrag.

Det bör finnas ett brett alleuropeiskt samarbete på demokratisk grund. En sådan internationell samverkan hindras idag av EU:s överstatlighet och fördragsfästa högerpolitik. EU-systemet verkar kontinuerligt för att stärka kapitalets makt och försvåra beslut som begränsar denna. Det är av stor strategisk betydelse att motverka EU:s utveckling mot en superstat. Sveriges medlemskap i EU har urholkat den militära alliansfriheten. Sverige är med och bidrar till militariseringen av EU. Sverige bör därför lämna EU.

Den svenska militära alliansfriheten är grundbult i vår utrikes- och säkerhetspolitik. Det svenska försvaret skall med bibehållen neutralitet fortlöpande anpassas till förändrade uppgifter och nya internationella förhållanden. Sverige som ett neutralt land har en viktig uppgift i världen. Som opartisk aktör kan Sverige agera medlare i internationella konflikter och ställa upp som värdland för fredsförhandlingar. Vår alliansfrihet stärker vår trovärdighet när det gäller biståndspolitik. Sverige bör därför inte inleda några förhandlingar eller vidta andra åtgärder i syfte att ansöka om medlemskap i Nato. Sverige ska därför inte delta i Natos planerade snabbinsatsstyrka Nato Response Force (NRF) och även lämna samarbetet inom ramen för Partnership for Peace (PfP). Övningar med förband från Nato ska inte heller få äga rum på svenskt territorium. Sverige ska även säga upp avtalet avseende samutnyttjande av transportflygplan C-17, det så kallade SAC-avtalet.

Synen på Försvarsmakten

Det svenska försvaret har den dubbla uppgiften att värna landets territoriella integritet och att bidra till fred och säkerhet. Mellan dessa båda uppgifter måste det råda balans. Det är en felsatsning att prioritera internationella insatsstyrkor eftersom det kan ge negativa effekter för det svenska försvarets förmåga att försvara det egna territoriet.

Storleken på Sveriges militära försvar ska motsvara det säkerhetspolitiska läget. Försvaret har inget egenvärde utan utgör, utifrån den säkerhetspolitiska bedömningen, den yttersta försäkringen för Sveriges oberoende och frihet.

Omställningen från ett invasionsförsvar till ett insatsförsvar är en positiv åtgärd. På grund av det säkerhetspolitiska läget ska mer av det militära försvarets resurser satsas på att förebygga allvarliga olyckor och stärka samhällets förmåga att hantera kriser i fredstid.

Det är av yttersta vikt att det militära systemet underställs en demokratisk kontroll. En grundbult i en sådan kontroll är den allmänna värnplikten. Allmän värnplikt måste gälla såväl kvinnor som män. Pliktlagen skall även i fortsättningen ge möjlighet till såväl militär som civil tjänstgöring. Det är därför viktigt att den allmänna värnplikten är kvar. Värnplikten ska gälla både kvinnor och män. Vid sidan om en allmän värnplikt bör också en civilplikt utvecklas för att stödja samhället under svåra påfrestningar i fred.

Försvarsbudgeten kan minskas med 2 miljarder kronor.

Synen på försvarsindustrin

Inrättandet av en ny exportstödsmyndighet ska inte genomföras. Svensk vapenexport skall istället avvecklas.

I avvaktan på en sådan avveckling ska vapenexporten vara restriktiv och överensstämmande med svensk bistånds- och utrikespolitik. Den svenska lagen ska vara formulerad som ett generellt förbud från vilket undantag kan göras.

